



Gemeenschappelijke tuin Abbeyfield Ithaca © Séverine Laneau

COLLECTIEVE WOONVORMEN MET SOCIAAL OOGMERK IN HET BRUSSELS GEWEST

Alternatief voor de conventionele woonmarkt?

Collectieve woonvormen met sociaal oogmerk zijn niet nieuw in het Brussels Gewest. Reeds in de naoorlogse periode ontstond deze woonvorm als alternatief voor sociale huisvesting dankzij de ontwikkeling van coöperatieven. De laatste jaren groeit de belangstelling voor deze vormen van huisvesting zowel bij overheid, middenveld en burgers. **Binnen welke context ontstaan deze woonvormen? Tot wie richten ze zich? Hoe onderscheiden ze zich van conventionele huisvesting? Welke voorwaarden zijn fundamenteel voor de opzet en goede werking van deze woonvormen?**

ABOUT.brussels #07

Maart 2022

Redactie:

Andreas DE MESMAEKER,

Veronica PEZZUTI

Projectleiders

Departement Territoriale Kennis

In samenwerking met :

Kenniscentrum WWZ

www.kenniscentrumwwz.be/

CMDC-CDCS

www.cdcs-cmdc.be/nl

Observatorium voor Welzijn en Gezondheid van Brussel-Hoofdstad

www.ccc-ggc.brussels/nl/observatbru/accueil

Een betaalbaar en waardig alternatief

Het ontstaan van collectief wonen gaat ver terug in de geschiedenis van de West-Europese steden. In de Middeleeuwen bood het model van de begijnhoven vrome vrouwen de mogelijkheid in gemeenschap te leven en te werken, onafhankelijk van een religieuze of patriarchale hiërarchie. Na de Eerste Wereldoorlog werden de Europese naties getroffen door een economische crisis, wat onder andere resulteerde in een gebrek aan betaalbare woningen. Eén van de antwoorden op het gebrek aan betaalbare woningen was het ontstaan van de eerste bewonerscoöperatieën. Bij deze coöperatieën gebeurde het beheer van het collectieve leven en van de eigendom op basis van samenwerking tussen de betrokken partijen. Deze woonvormen, vaak innovatief op vlak van architectuur en beheer, boden kwetsbare bevolkingsgroepen destijds de mogelijkheid om een geschikte woning te vinden.

Vandaag zijn deze uitdagingen nog steeds zeer actueel: **zowel op de private woningmarkt als binnen de sector van de sociale huisvesting ondervinden meer en meer mensen steeds vaker moeilijkheden met het vinden van een betaalbare én geschikte woning.**

Hoe komt het dat een groeiende groep het zo moeilijk heeft om een gepaste woning te vinden?

Eenzijds is er nog steeds een tekort aan betaalbare woningen in het Brussels gewest, onder meer omdat het aanbod trager toeneemt dan de bevolking die er nood aan heeft. Anderzijds ondervinden steeds meer mensen obstakels bij het vinden van een geschikte woning. Belangrijke obstakels zijn een gebrek aan financiële middelen en discriminatie ten gevolge van geslacht of herkomst. Huisvesting wordt steeds duurder in verhouding tot het beschikbaar inkomen van huishoudens. Dit treft niet alleen de financieel zwakkeren. Ook middenklassers hebben steeds minder keuze als het op een geschikte woning aankomt.

Het gevolg is dat steeds meer mensen genoodzaakt zijn om een woning te kiezen die niet of te weinig beantwoordt aan hun persoonlijke en/of familiale behoeften. Vaak gaat het om woningen van minder goede kwaliteit (slechte isolatie, vochtproblemen...). Toch is woonkwaliteit een van de cruciale sociale determinanten met een grote invloed op de fysieke en mentale gezondheid.



↑ Foto 1: Inhoudiging CALICO ©EVA bxl

METHODOLOGIE

Deze publicatie is gebaseerd op het rapport 'Collectieve woonvormen met sociaal oogmerk in het Brussels Gewest'. Voor meer details verwijzen we naar dit rapport.

Op basis van een literatuurstudie werden 3 criteria gedefinieerd om een selectie te maken van bestaande collectieve woonprojecten in het Brussels Gewest: doelgroep, collectiviteit en begeleiding.

Doelgroep: het project richt zich tot kwetsbare personen of mensen die hulp, zorg of ondersteuning nodig hebben.

Collectiviteit: het project ondersteunt de autonomie en/of zet in op een verhoging van het welzijn via het leven in gemeenschap.

Begeleiding: het project begeleidt bewoners bij het samenleven. Dit kan gebeuren door vrijwilligers of door professionals.

Na toepassing van de selectiecriteria werden in totaal 11 woonprojecten weerhouden. Semigestructureerde interviews werden afgenomen met initiatiefnemers, uniforme vragenlijsten werden opgemaakt en deskresearch is uitgevoerd om de belangrijkste kenmerken, knelpunten en hefboomen te identificeren.

Het onderzoek vond plaats tijdens de lockdown naar aanleiding van de Covid-19 pandemie. Dit had enkele gevolgen voor de implementatie van het onderzoek en de verkregen resultaten. Zo was het niet mogelijk om de projecten te bezoeken en om de interviews ter plekke te laten plaatsvinden.

De overheid heeft de laatste tien jaar een beleid gevoerd dat gericht is op het faciliteren van solidaire, alternatieve en modulaire huisvestingsprojecten. Dit in het besef dat de productie van conventionele woningen vertraging oploopt ten opzichte van de groeiende vraag en omwille van de noodzaak aan betaalbare alternatieven. De hervorming van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO) weerspiegelt deze wil, evenals de toekenning van subsidies aan begeleidingsdiensten voor de realisatie van solidaire woonprojecten of gemeenschapshuizen en de bijhorende (regionale) erkenningen.

De ervaringen in projecten met de Sociale Verhuurkantoren (SVK's) en het Woningfonds zijn overtuigend. Ze hebben de overheid ertoe aangezet eenvoudigere en minder belastende instrumenten (voor de publieke actoren) uit te werken. Deze instrumenten stellen de klassieke systemen in vraag, testen nieuwe ideeën en werkwijzen uit en maken de ontwikkeling van betaalbare woningen mogelijk.

Het afgelopen decennium is het aantal collectieve woonprojecten met sociaal oogmerk in het Brussels Gewest toegenomen. Onderling verschillen ze vaak qua doelgroep, ontstaansreden of ruimtelijke context waarin ze functioneren. Bovendien kunnen ze ontstaan op initiatief van publieke of private actoren, maar ook op initiatief van verenigingen, burgerbewegingen en specifieke actoren zoals Community Land Trust Brussels (CLTB).

Hoewel het tot op heden gaat om een relatief beperkt aantal projecten, groeit de belangstelling bij middenveld, overheid en burgers. In zijn huidige vorm speelt **conventionele huisvesting immers onvoldoende in op de noden van een groot aantal huishoudens** die een alternatieve levensstijl verkiezen of een (tijdelijke) oplossing zoeken voor een kortstondige of langdurige crisissituatie.

COMMUNITY LAND TRUST BRUSSELS

Community Land Trust Brussel is een organisatie die mensen met een laag inkomen betaalbare koopwoningen aanbiedt. De trust blijft eigenaar van de grond terwijl de bewoners, via erfpacht, eigenaar worden van de woning.



↑ Foto 2: Inhoudiging CALICO ©SPRB – Yannick Coppens /GOB – Yannick Coppens

CALICO (CARE AND LIVING IN COMMUNITY)

Is een collectief woonproject met 34 betaalbare wooneenheden, opgericht op basis van het Community Land Trust-model. Het project is gericht op de emancipatie van haar bewoners en die van de buurt. De waarden van CALICO zijn anti-speculatie, levenscycli, gender, burens, zorg, intergenerationeel en participatie.

De **34 wooneenheden** zijn verdeeld over **drie groepswoningen**. Daarnaast omvat het project enkele collectieve ruimten, gemeenschapsvoorzieningen, een geboorte- en sterfhuis en een tuin die openstaat voor de buurt.

Hefbomen en obstakels voor de opzet en de goede werking

Zowel bij de opzet als bij hun actuele werking worden collectieve woonprojecten met sociaal oogmerk geconfronteerd met hefbomen en obstakels. Bepaalde factoren werken remmend, terwijl andere factoren de realisatie en goede werking van de projecten ondersteunen. In de volgende paragrafen staan we stil bij enkele belangrijke factoren die betrekking hebben op het sociale aspect, de architectuur en relatie met de buurt, het welzijn en de gezondheid van bewoners.

Sociale mix, solidariteit en participatie

Inclusiviteit is doorgaans een uitdrukkelijke doelstelling of uitgangspunt van collectieve woonvormen met sociaal oogmerk. **Deze woonvormen richten zich tot mensen met verschillende leeftijden, culturele en/of sociale achtergronden.** Dit brengt enerzijds heel wat uitdagingen met zich mee, aangezien een mix van bewoners in vele gevallen ook een mix van persoonlijke verwachtingen en noden betekent. Anderzijds biedt het ook **kansen voor het ontstaan van solidariteit tussen bewoners.** Door met elkaar samen te leven, naar elkaar te luisteren en elkaar te helpen, ontstaan vertrouwensbanden. Onderlinge solidariteit maakt het mogelijk om op elkaar terug te vallen en ondersteunt elke bewoner in zijn of haar persoonlijk levenstraject.

Het leven in solidariteit met elkaar is niet altijd vanzelfsprekend. Om deze doelstelling in de praktijk om te zetten, moeten bewoners **actief kunnen deelnemen aan het gemeenschapsleven** en moet iedereen zijn verantwoordelijkheid opnemen. Op geregelde tijdstippen vinden bijvoorbeeld bewonersvergaderingen plaats waar men praktische zaken bespreekt en waar bewoners ook bepaalde ergernissen of frustraties kunnen uiten. Deze collectieve momenten zijn noodzakelijk voor het welslagen van het project en voor de duurzaamheid op langere termijn.



↑ Foto 3: Bewonersparticipatie Samenhuizen
© Jan Van Bostraeten



↑ Foto 4: Groepsactiviteit Casa Viva
© Raisa Vandamme

ZOOM

Het recht op een behoorlijke huisvesting is vastgelegd in artikel 23 van de Belgische Grondwet.

Sinds 2003 zijn intergeneratieel wonen en solidair wonen – twee vormen van collectief wonen – opgenomen in de Brusselse wooncode (Art. 2 § 1 25° en 26°)

De helft van de Brusselaars heeft toegang tot slechts

6%

van de private huurmarkt (Observatiecentrum van de huurprijzen, 2018)

10,5%

van de Brusselse bevolking staat op de wachtlijst voor een sociale woning (Noodplan Huisvesting 2020-2024)

50%

van de Brusselse gezinnen voldoet aan de inkomensvoorwaarden voor een sociale woning (Diagnose - Socioeconomische, territoriale en ecologische herstructurering na de COVID-19-crisis, perspective.brussels, 2021)

Een architectuur die zowel de gemeenschap als het individu ondersteunt

Collectieve woonvormen met een sociaal oogmerk hebben een beperkte projectschaal en -omvang. Het gaat doorgaans om één enkel gebouw met een gelijkvloers en maximaal twee of drie verdiepingen. De totale vloeroppervlakte bedraagt gemiddeld tussen de 1.000 m² en 1.700 m² en elk woonproject heeft, op enkele uitzonderingen na, niet meer dan 15 wooneenheden of kamers.

Zowel de beperkte schaalgrootte als het ruimtelijk evenwicht tussen de gemeenschappelijke en private ruimten zijn essentieel voor het welslagen van de collectieve en sociale dimensie.

De gemeenschappelijke ruimten vormen de plek waar de verbinding ontstaat tussen het individu of het gezin en de andere bewoners en de buurt. Ze vormen in die zin de ruimtelijke voorwaarde voor het samenleven en de sociale dimensie van collectieve woonvormen. De gemeenschappelijke ruimten zijn doorgaans ook de meest gebruikte ruimten van het woonproject: de leefruimte, de eetkamer, de keuken en de tuin.

Het delen van deze dagdagelijkse ruimten leidt tot een intense vorm van samenleven. Op geregelde tijdstippen moeten bewoners zich ook kunnen terugtrekken uit het gemeenschapsleven. Daarom zijn naast gemeenschappelijke ruimten ook private ruimten van groot belang. Variërend van een slaapkamer tot een studio met eigen badkamer, bieden ze bewoners de nodige privacy en autonomie.

« De daktuin is een echte ontmoetingsplaats voor de bewoners. »

Casa Viva, interview 28/04/2020

« Casa Viva is een gemeenschap met genoeg ruimte om een privé leven te hebben. »

Casa Viva, interview 28/04/2020



↑ Foto 5: Gemeenschappelijke en private ruimten binnen Samenhuizen © Patrick De Ceuster



↑ Foto 6: De keuken als hart van het collectieve woonproject © Patrick De Ceuster

Multifunctioneel ruimtegebruik en open relatie met de buurt

Versillende collectieve woonprojecten beschikken over publieke of semipublieke ruimten. Het openstellen van bepaalde ruimten voor de buurt of de aanwezigheid van een publieke voorziening binnen het gebouw maakt een connectie met de buurt mogelijk. **Voor in buurten die een gebrek hebben aan sociale diensten en publieke voorzieningen, kan dit een belangrijke meerwaarde betekenen.** De ontmoetingsruimte van het Bilobahuis is bijvoorbeeld open voor senioren uit de Brabantwijk en voor iedereen die zorg wil dragen voor ouderen. De verschillende activiteiten die er georganiseerd worden, helpen om elkaar te leren kennen en om het sociaal isolement te doorbreken.

De publieke functie van de (semi)publieke ruimten gaat vaak samen met multifunctioneel ruimtegebruik. Zo wordt het gelijkvloers van Casa Viva overdag gebruikt als lokaal dienstencentrum, terwijl bewoners het 's avonds en in het weekend als polyvalente zaal kunnen gebruiken. **Deze multifunctionele invulling is niet enkel ruimtelijk efficiënt, het creëert ook een levendige overgang tussen het publieke karakter van de buurt en de private omgeving van het woonproject.**

MAISON BILOBA HUIS

Maison Biloba Huis is een collectief woonproject voor ouderen in de Brabantwijk. Het project bevat 15 betaalbare wooneenheden waarvan er acht volledig toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers. Ieder appartement beschikt over een eigen badkamer, keuken, leefruimte en slaapkamer. Bewoners kunnen elkaar ontmoeten in de gemeenschappelijke leefruimte, de stille ruimte of in de collectieve tuin. Op het gelijkvloers bevindt zich een onthaal- en ontmoetingscentrum voor senioren uit de wijk.

Verhoging van welzijn en gezondheid

Welzijn en gezondheid zijn fundamentele aspecten van collectieve woonprojecten met sociaal oogmerk. **Zowel op een directe als op een indirecte manier en zowel via de fysieke als de sociale omgeving dragen collectieve woonvormen zorg voor hun bewoners.**

De fysieke omgeving speelt op een directe manier een belangrijke rol bij de bevordering van de gezondheid van bewoners. Collectieve woonvormen beschikken doorgaans over een kwalitatieve woonomgeving die beantwoordt aan de noden van verschillende doelgroepen. Variaties in kamergrootte en aangepaste inrichtingen zorgen ervoor dat zowel jongeren als ouderen en zowel mobiele als minder mobiele mensen er zich op een comfortabele en veilige manier thuis voelen.

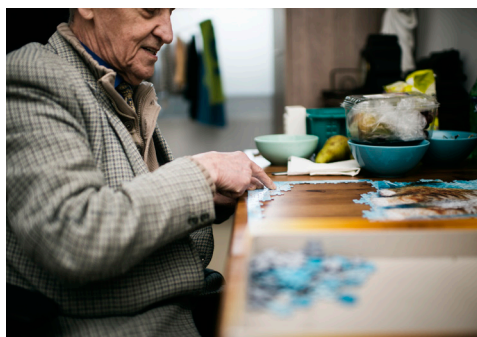
De woonprojecten bieden het nodige comfort in termen van toegankelijkheid, thermische en akoestische isolatie, ventilatie, buitenruimte, etc. waardoor bewoners er in goede gezondheid kunnen (samen)leven.

« Ook al zien de bewoners elkaar niet elke dag en ook al zijn sommigen meer met elkaar verbonden dan anderen, ze zorgen goed voor elkaar. »

Casa Viva, interview 28/04/2020



↑ Foto 7: Het leven in gemeenschap impliceert onder andere het delen van huishoudelijke taken
© Jan Van Bostraeten



↑ Foto 8: Elke bewoner beschikt over een eigen ruimte © Jan Van Bostraeten

Indirect creëert het leven in collectieve woonvormen en het delen van gemeenschappelijke ruimten een gevoel van samenhang. Men voelt zich veilig, gesteund en gewaardeerd of zelfs deel van een gemeenschap. De betrokkenheid en het bestaan van solidariteit en vertrouwensbanden dragen bij aan een verhoging van het mentale welzijn van bewoners. Daarnaast bieden collectieve woonvormen zorg aan op een meer informele manier.

Zowel begeleiders (vrijwilligers of professionelen) als de bewonersgroep zelf nemen bepaalde zorgtaken op zich, ook al zijn deze vaak niet strikt gepland of als 'zorgtaak' te omschrijven. Zo kunnen bepaalde bewoners zich spontaan inzetten voor andere bewoners door boodschappen te doen of bepaalde huishoudelijke taken op zich te nemen. Voor bepaalde doelgroepen zoals ouderen met een zekere mate van autonomie kan deze manier van 'zorg dragen' meer geschikt of gewenst zijn dan de formele zorg van bijvoorbeeld een woonzorgcentrum.

« Hier is iedereen verantwoordelijk voor elkaar en zorgt iedereen op dezelfde manier voor elkaar. »

*Pleegzorg en Begeleid Wonen,
interview 27/04/2020*

Een holistische benadering van wonen

Collectieve woonvormen met sociaal oogmerk houden rekening met tal van aspecten die verbonden zijn aan het wonen (zie Schema 1).

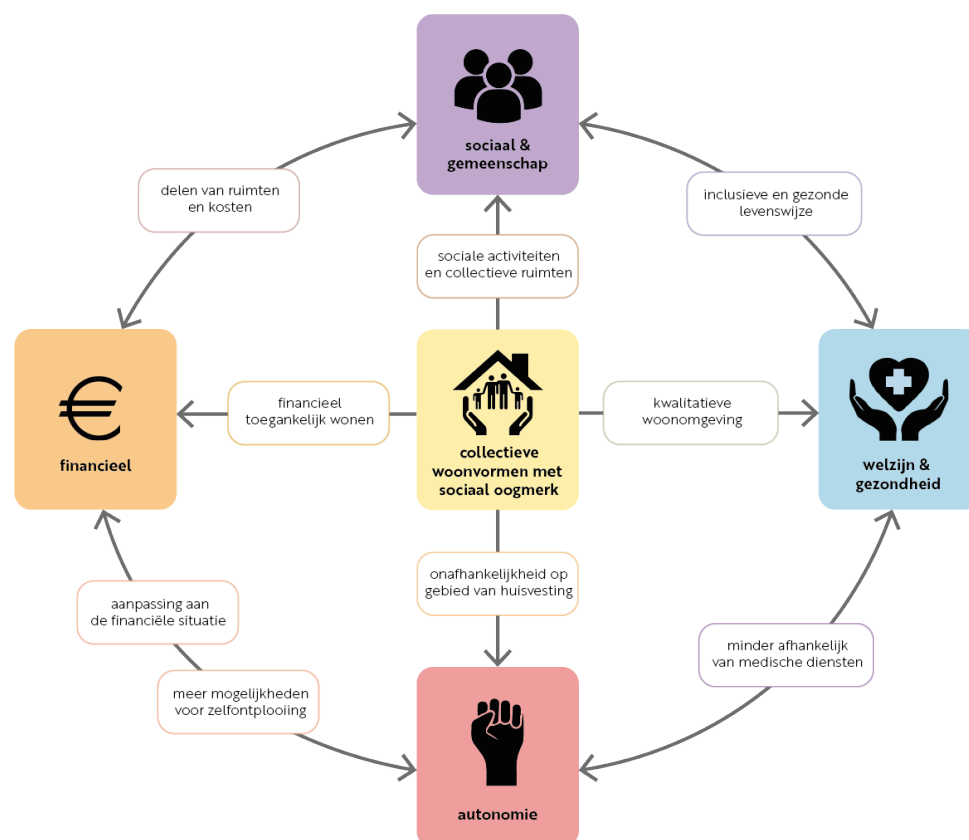
Ze zijn **financieel toegankelijk voor verschillende doelgroepen** doordat de huurprijs is aangepast aan het inkomen van de bewoners. Het delen van dagdagelijkse ruimten is een fundamenteel aspect van collectieve woonvormen met sociaal oogmerk. Enerzijds zorgt het ervoor dat kosten gedeeld kunnen worden, anderzijds vormen collectieve ruimten de basis voor het **gemeenschapsleven** en de voorwaarde voor het ontstaan van **solidariteit**.

De sociale dimensie heeft op zijn beurt een **positieve invloed op het welzijn en de gezondheid** van bewoners. Via het leven in gemeenschap, via solidariteit en goed nabuurschap en via de integratie van informele en professionele zorg dragen deze woonvormen zorg voor individu en gemeenschap. Sociaal isolement wordt doorbroken en bewoners nemen op eigen tempo deel aan het leven in het woonproject en aan het leven in de maatschappij.

Deze woonvormen **verhogen de autonomie** omdat bewoners zich geen zorgen hoeven te maken over de financiële haalbaarheid, over de kwaliteit van hun woonomgeving of over het opvangen van eventuele zorgnoden. Bewoners worden vanaf het begin aangemoedigd om hun eigen oplossingen te vinden voor het delen en het organiseren van hun eigen leefomgeving. Door het openstellen van ruimten en het organiseren van plaatselijke initiatieven, staan collectieve woonvormen open voor de buurt en vervullen ze een **belangrijke rol binnen het lokale stadsweefsel**.

Net doordat ze tegelijk inzetten op financiële toegankelijkheid, zorg en welzijn, autonomie, samenleven en de relatie met de buurt, **vervullen collectieve woonvormen met sociaal oogmerk een belangrijke emanciperende rol**. Dit niet alleen op niveau van het project zelf, maar ook op niveau van de gemeenschap.

SCHEMA 1 Relatie tussen collectieve woonvormen met sociaal oogmerk en welzijn & gezondheid, autonomie, het financiële aspect en het sociale aspect/de gemeenschap



Bron : eigen verwerking op basis van Joe Bou Sleiman, FACS, 2016

Vooruitblik

Collectieve woonvormen met sociaal oogmerk spelen in op behoeften van verschillende doelgroepen en bieden een antwoord op maatschappelijke uitdagingen zoals de ontbinding van het kerngezin, de toename van het aantal alleenstaanden en de vergrijzing van de bevolking. Binnen de huidige woon- en gezondheidscrisis vormen ze een waardig alternatief voor conventionele woonvormen doordat ze financieel toegankelijk zijn en tegelijk een kwalitatieve, gezonde woonomgeving aanbieden.

De opzet en werking van collectieve woonvormen met sociaal oogmerk vereenvoudigen

Gelet op de diversiteit aan functies die ze vervullen en de verschillende behoeften die ze opvangen, dient de ontwikkeling van collectieve woonvormen met sociaal oogmerk vereenvoudigd, aangemoedigd en versterkt te worden. Hierbij is een belangrijke faciliterende rol weggelegd voor de overheid, zowel op vlak van stadsplanning en -ontwikkeling, als op financieel gebied.

Collectieve woonprojecten met sociaal oogmerk vereisen een grote mate van ruimtelijke flexibiliteit, diversiteit en innovatie. Ze dienen ontmoeting en samenleven mogelijk te maken, zonder de privacy te hypothekeren. Om aan de behoeften van verschillende doelgroepen te voldoen en om te kunnen inspelen op veranderende noden, bevatten ze doorgaans een variëteit aan wooneenheden en ruimten. **Om de opzet van collectieve woonvormen te stimuleren, is een faciliterend ruimtelijk kader van belang.** Enerzijds kunnen deze woonvormen meer aangemoedigd worden in stadsvernieuwings- en stadsontwikkelingsprojecten. Anderzijds dienen ook de stedenbouwkundige voorschriften voldoende flexibel te zijn met betrekking tot toegestane oppervlaktes, mix van functies, benutting van dakoppervlakken, etc. Een faciliterend ruimtelijk kader is essentieel om de opzet van dergelijke woonvormen te faciliteren. Daarnaast is het waardevol om de diverse actoren die betrokken zijn bij de opzet en werking van collectieve woonvormen met sociaal oogmerk (verenigingen, begeleiders, zorgprofessionals, etc.) zo vroeg mogelijk bij het planningsproces te betrekken. Deze actoren beschikken immers over deskundigheid, zowel wat betreft de (ruimtelijke) noden van de bewoners, als wat betreft de architecturale beperkingen en hefbomen of het combineren van functies (bijvoorbeeld hoe een woonfunctie combineren met een lokale voorziening).

De grondprijs is van cruciaal belang in een context waarin de prijzen van onroerend goed stijgen. Op **financieel gebied** kunnen overheden een belangrijke ondersteunende rol vervullen. Enerzijds door rechtstreeks te investeren in de actoren die actief zijn op het terrein (selectie en begeleiding van bewoners, sociale verhuurkantoren, zorgprofessionals, etc.). Zij zijn namelijk verantwoordelijk voor de opzet van het project en de begeleiding doorheen het gehele woontraject. Anderzijds, **door publieke vastgoedstrategieën te hanteren die grondbezit uit de woningmarkt halen en waarbij speculatie wordt tegengegaan. Voorbeelden zijn het steunen van CLT-initiatieven, en strategieën die publieke terreinen ter beschikking stellen zoals erfpacht.** Dit is een belangrijke voorwaarde voor de betaalbaarheid van dergelijke projecten en de duurzaamheid ervan op langere termijn. Het openbare en speculatiebestendige karakter is echter niet altijd verzekerd, waardoor het voortbestaan van het project in het gedrang kan komen. In die zin is het Fair Ground-model van het CALICO-project interessant, omdat het een hybride coöperatie is die zowel de huisvesting als de collectieve voorzieningen van CALICO financiert. Deze collectieve voorzieningen zijn wat in de literatuur «Capitale quotidiano» wordt genoemd: de economische infrastructuur van het dagelijks leven voor iedereen. Steden die deze voorzieningen weten te bewaren, zetten ongetwijfeld een kleine stap in de richting van de veerkracht van onze samenleving en in het bijzonder voor de toekomstige generaties.

Deze publicatie is gebaseerd op empirisch onderzoek van een selectie van bestaande huisvestingsprojecten in het Brussels Gewest. Uit de kwalitatieve analyse is gebleken dat meer diepgaand onderzoek naar de financiële en juridische barrières cruciaal is om de ontwikkeling en goede werking van collectieve woonvormen met sociaal oogmerk in het Brussels Gewest te stimuleren.

46%

van de private huishoudens zijn alleenwonenden (Mini-Bru, BISA 2021).

Tussen 2001 en 2020 is het aantal personen dat in een collectief huishouden leeft, gestegen met 49% (BISA, 2020).

107.000

kinderen woonde in een eenoudergezin in 2020 (BISA, 2020).

Tussen 2018 en 2020 stegen de vastgoedprijzen met 5,9%. In 2020, het jaar van de pandemie, stegen de vastgoedprijzen ondanks de crisis met 7,8% (Focus van het BISA n°44, 2021).

BRONNEN

Barbera, F., Dagnes, J., Salento, A., Spina, F., Il capitale quotidiano, Un manifesto per l'economia fondamentale, Donzelli, 2016.

Diagnose - Sociaaleconomische, territoriale en ecologische herstructurering na de COVID-19-crisis, perspective.brussels, 2021.

FACS Analysis and Research, Measuring Social Housing Outcomes, NSW, Department of Family & Community Services, 2016.

Mini-Bru, BISA, 2021.

Noodplan Huisvesting 2020-2024.

Observatiecentrum van de huurprijzen, 2018.

Verantwoordelijke uitgever

Antoine DE BORMAN
Directeur-generaal van perspective.brussels,
Naamsestraat 59 – 1000 BRUSSEL.

De hier voorgestelde resultaten zijn louter informatief. Ze hebben geen juridisch karakter.

Overname van de inhoud is toegestaan met bronvermelding © 2022 perspective.brussels

Meer info:

www.perspective.brussels